Ч. 276 Субота 9 (22) грудня 1900. Рік X

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє за вложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в п. к. Старостевах на провінциї:
на цілий рік К. 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . „ —·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К. 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(Вибори з міст в Галичині. — З краєвих соймів. — Справа Бурів.)

При вчерашних виборах послів з міст до Ради державної, вибрані: У Львові Є. Екс. п. Мінїстер др. Леонард Пєнтак 3012 голосами на 5680 голосуючих; другого посла не вибрано і прийде до тіснїйшого голосованя між дром Дулембою а Тадеєм Романовичем; — в Кракові вибрані: др. Фердинанд Вайґель і Іван Роттер; — в Бялій-Новім Санчи Величці вибраний др. Вільгельм Біндер; — в Тарнові-Бохни др. Станислав Стояловский; — в Ряшеві Ярославі др. Михайло Ґрек; — в Перемишли-Городку Гуґ. Крулїковский; — в Самборі-Стрию-Дрогобичи др. Ґуст. Рошковский; — в Тернополи Бережанах др. Людвик Цвиклиньский; — в Станиславові-Тисьменици Павло Стзертня; — в Коломиї-Снятині-Бучачу др. Натан Зайнфельд, а в Бродах-Золочеві др. Ем. Бик.

Зальцбурский сойм приняв правительственний проєкт о додатку до податку від горівки без зміни. Тирольский сойм приняв проєкт без зміни, а в моравскім соймі заявив намістник, що в виду відкиненя проєкту далматиньским соймом, дотичні ухвали прочих соймів стають безпредметовими, і правительство подасть вияснене щодо своїх дальших намірів в цїли санациї краєвих фінансів. В шлескім соймі ухвалено внесенє з просьбою до правительства, щоби в виду неудачи переведеня згаданого проєкту, правительство зараз по скликаню державної ради внесло проєкт в цїли санациї краєвих фінансів. Буджетова комісия ческого сойму ухвалила буджетову провізорию на 1. квартал 1901, побір 55-процентового краєвого податку, і приняла внесенє, щоби призначити 4 міліони корон на часове підвисшенє платнї учителів, найнизших кляс платнї, однак з сим услівєм, що краєві оплати за спіритус стануть законом. Вкінци занотувати треба, що часть соймів стала вже відроченою, а решта відрочить ся в сім тижни.

Надії Бурів зачинають рости, бо їх партизантка може в послїдних днях похвалити ся немалими успіхами. Не лиш ні один зелїзничий шлях не є для Анґлійців певний, бо Бури що хвиля зривають десь шоси, або переловлюють поїзди, але й в отвертім поли Бури виграли кілька більших битв. Про погром Клемента, котрий стративши цїлий табор і поверх 500 людий, мусів утїкати перед Деляреєм, вже була згадка. Не менше сьвітло як Делярей, справив ся Девет. Він наміряв був зі своїм відділом продерти ся до Капляндѵ, аби там викликати ворохобню голяндских кольоністів. Єму се не повело ся, і він мусів вертати на північ Оранїї. По пятах ступав єму ґенерал Нокс і пер в рамена розставлених за плечима Девета анґлійских ґарнізонів. Відділ Девета мав бути після анґлійских донесень здеморалізований і здезорґанізований, а сам Девет до остаточности утомлений безперивними а тяжкими операциями. Анґлійскі ґенерали не сумнівали ся, що аж тепер вибила Деветови послїдна година. Тимчасом сей — з усїх сторін замкнений Девет зявив ся неожидано в околици Табанчу і на чолї 2 до 3000 людий ударив на анґлійскі становища. Анґлійцї видержали два перші атаки. До третого атаку повів Бурів сам Девет і з рештою війска продер ся через анґлійскі лінії. Анґлійцї потїшають ся, що забрали Бурам одну армату, 15 возів з амуницією, динамітом і провіянтом. Иншу колюмну Бурів, котра хотїла обсадити становища коло Табанчу, відперто. Команданта Ґасброка, котрий зі своїм відділом хотів перейти через хребет гір, побито. Мав стратити 40 людий і дві армати. — З Капштадту доносять, що сильний відділ Бурів перейшов в суботу ріку Оранію на захід від Алївальпорту, вдер ся до Каплянду і станув в Капмунтеді. Бури ударили на кінноту ґенерала Брабанта, котрий зі стратами уступив. Після инших вістий, команда Герцоґа в силї 600 людий перейшла Оранію коло Бетулії. Другий баталіон кінноти ґенерала Брабанта пустив ся за Бурами, котрим відділ каплянлскої поліциї загородив дорогу. Деякі льондоньскі дневники доносять, що над Оранією окружено і побито 1500 до 2000 Бурів. Богато Бурів убито, а богато полонено. З Алївальпорту доносять, що в битві під Русквіль брав участь шкадрон кінноти Брабанта. Анґлійцї стратили 11 убитих, 15 ранених і 48 полонених.

8)

ПИСЬМО і МОВА.

(Написав К. Вербин.)

(Конець).*)

Найважнїйшою річию, потрібною для розвитку і виобразованя мови якогось народу, єсть плеканє і піддержуванє духа мови. Що то єсть дух мови і як він проявляє ся?

Хто каже нам, що се слово добре а се зле, що его треба так або инакше вимовити, що якесь слово єсть характеристикою нарічія, а инше має загальну прикмету мови? Сего всего не учить ані книжка, ані школа; они приводять то лиш до сьвідомости тих, котрих учать. Того учить звичай, а каже нам ухо. Кожде слово, кождий его звук відбиває ся через наше ухо в найделїкатнїйших частинках нашого мозку, і відповідно до того, як відбиває ся, настроює всї наші нерви слуху а в слїд за тим і ті нерви, при помочи котрих можемо уложити наш прилад мовний так, що коли его рушимо, вимовимо такий самий звук, таке саме слово, як то, яке ми чули. Та здібність переиманя і віддаваня звуків і слів мови єсть основою духа мови, але не єсть ще самим духом; до того треба ще чогось більше. Можемо прецї вивчити ся якоїсь небудь мови, отже переймемо і від чужого народу его здібність переиманя звуків і слів, але тим ще не переймемо духа мови. Дух мови мусить бути вроджений чоловікови, а то значить, здібність переиманя звуків і слів якоїсь мови мусить переходити з батька на сина; переходячи, лишає она в его нервах слуху, его мозку, в его нервах і мязах приладу мовного так само слїди, як лишають ся слїди в чертах лиця і в зверхній будові тїла, з котрих по синї пізнаємо батька. Длятого треба сказати, що **дух мови, то вроджена здібність переиманя не лиш звуків і слів, але й всїляких висловів якоїсь мови.** Та здібність, длятого іменно що єсть вроджена, **єсть так постійною, що нею держить ся мова**; то єсть недвижимість побіч движимости, незмінність побіч змінности мови.

Той дух мови, та незмінність єї побіч змінности, єсть основою цїлого розвою кождої мови, і він єсть причиною, що мова росте і розвиває ся, що она жиє і держить ся сотками лїт, але що й марніє та вмирає. Сила духа мови єсть величезна, і длятого зміна в мові при нормальних відносинах відбуває ся лиш дуже поволи а виразом змінности суть нарічія. Духа мови можна і треба скріплювати наукою, а що природної зміни мови годі зовсїм спинити, то треба єї ще й збогачувати словами з нарічія, лиш не такими, котрі би як-раз ослабляли того духа. Штучне піддержуванє духа мови наукою, без взгляду на нарічія, може довести до того, що з часом витворить ся штучна, образована мова, так змінена, що станесь для нарічій просто незрозумілою, як того примір маємо на деяких мовах европейских, хоч би н. пр. й на нїмецкій. Безвзглядне знов захоплюванє слів з нарічий може доводити лиш до ослаблюваня духа мови а тим самим і спиняти розвій мови образованої. На се іменно у нас дуже мало зважають. Ми наведемо тут кількаа примірів.

Коли Поляк, Чех або Нїмець пише і говорить: „**Книгинін, Вороненка**“ і т. п., то се не дивниця, бо ті люди ані не можуть, ані не обовязані знати духа мови; але Русин чей повинен то знати. Правда, що сї назви в підгірскім говорі вимавляють ся: „Кньигинин“, „Воровьинка“. Але дух нашої мови, котрий єсть більше славяньский, як може в якій небудь иншій славяньского походженя, вимагає того щоби писати і говорити: **Княгинин, Воронянка**. А мимо того наші часописи уперто заєдно хибно пишуть.

Навіть в наших словарях знаходимо слова: **Цет, чи лїшка**. Розуміємо, що Чехи або Нїмцї, що заходили до нас, могли перекрутити слова: „**чет, чи личко**“ („чет“ на монеті, на тій стороні, де читає ся вартість, а „личко“, де голова монарха); розуміємо, що Поляки з перекрученого „лячка“ на „лїшка“ могли зробити „лисицю“. Але з якої рациї маємо ми уживати тих перекручених чужинцями слів? А деж подів ся дух мови?

Красне наше слово: „**повінь**“ перекру-

*) При кінци 7-го фейлєтону лишила ся в сїй розвідці разяча похибка, зміняюча гадку цїлого речення. В передпослїднім рядку при кінци замість: котре змогло виобразувати ся — повинно бути: котре не змогло виобразувати ся.

Новинки.

Львів дня 21-го грудня 1900.

— **Іменованя.** Надзвичайний професор рускої літератури на львівскім університеті др. Олександер Колесса іменований звичайним професором. — П. Міністер судівництва іменував судовими ад'юнктами авскультантів: Тадея Дидушиньского для Делятина, Володислава Яворского для Радехова, Жигм. Бухельта для Глинян, Ст. Слотодовича для Бірчи, Вільг. Рубіньского для Журавна, Мойс. Бернфельда для Вашковець н. Ч., дра Йос. Заплатальского для Бурштина і нотарияльного кандидата Івана Кохановского для Турки.

— **Кваліфікацийний іспит накатихитів шкіл видїлових** відбуде ся на днях 26 і 27 грудня с. р. в сали засїдань консисторских.

— **Концерт хору питомців руского семинаря духовного** на дохід ювілейної Фундациї кольонії вакацийних львівскої ц. к. дирекциї зелїзниць державних в Тухли, відбуде ся в другий день латиньских сьвят Різдвяних 26-го грудня с. р. о 4-ій годинї пополудни в сали „Sokoła“. Цїни білетів на сей вельми добірний концерт виносять 3 і 2 корони за крісла в перших рядах, а 1 корону 50 сотиків за крісла в дальших рядах. Замовленя на білети принимае пукорня п. А. Бенедзкого при ул. Кароля Людвика. Близшу програму подадуть афіші.

— **Нову церков** з твердого материялу почато ставити в Повітні, городецкого деканата, львівскої архіепархії, заходом о. Володимира Лотоцкого і прихожан, котрих в Повітні не много більше по над 600 душ.

— **Віче економічно-просьвітне** відбуде ся заходом філії „Просьвіти“ в Бібрці дня 27 грудня о год. $10^1/_2$ рано, а відтак наступить льосоване знарядів господарских і инших річий. Вечером же о 7-ій годинї буде вечерок вокально-декляматорский з слідуючою програмою: Вступне слово, виголосить о. І. З. 2) „Ой у поли три криниченьки“ Лисенка, відспівае хор мужеский. 3) Декламация. 4) „Grajek“ Монюшка, відспівае п. В. Л. 5) „Обновляй ся Новий Єрусалиме“ концерт Давидова. 6) Цитра. 7) „Обжинки“ пісні народні Колесси. Крісло 2 кор., вступ на салю 1 кор., для міщан і селян 25 кр. По вечерку комерс. Початок точно о год. $6^1/_2$ вечером.

— **Катастрофа на мори.** Коло міста Маляґи в Іспанії розбив ся т. зв. шкільний корабель „Ґнайзенав“, на котрім було 452 людий, між тими 49 кадетів морских, що учили ся на тім кораблі морскої служби войскової. Корабель розбив ся і пішов під воду при самім вїздї до порту. На кораблі тім відбували ся дня 17-го с. м. поза портом вправи в стріляню і длятого корабель був поза портом. Аж до 10-ої години була погода і воздух спокійний на мори. Нараз звіяв ся страшенний вихор. Машина на кораблі не була достаточно огріта і не могла приготовити в сїй хвили потрібної пари. Котва, котрою корабель держав ся, урвала ся, а вихор і филї вхопили корабель і з страшенною силою пігнали та вдарили об муровану греблю порту від всхідної сторони, так, що він розбив ся і за кілька хвиль потонув. Підчас сеї катастрофи згинуло 38 людий, а богато єсть тяжко раненних. Филї викидають що дня на берег трупи кадетів. Прочих виратовано.

Телеграми.

Відень 21 грудня. Впевняють тут, що рада державна збере ся дня 28 або 29 січня 1901 р.

Амстердам 21 грудня. Кріґер від'їхав до Гаґи.

Капштадт 21 грудня. Вчера вислано на поле війни 1000 вояків на поміч.

Чернівці 21 грудня. В соймі прийшло вчера до немилої пригоди Радикал румуньский пос. Фльондор обидив президента краю і накинув ся на правительство за вибори. Президент відповів в острих словах. В обороні президента станув пос. Василько і полемізував з Фльондором серед загального крику в палатї, при чім падали обидливі слова.

Відень 21 грудня. Сойми стирийский і горицкий по ухваленю буджетових провізориї закрито.

Переписка зі всїми і для всїх.

Просимо не присилати анї марок листових анї карт кореспонденцийних, бо листовно не відповідаємо нікому.

Девятьлітний читатель в Гвіздци: Коли Вам лікар сказав, що то в носї зробив ся полїп, то нема иншої ради, лиш треба буде піддати ся операциї. Поліп не єсть нічого небезпечного, але то рід недуги, котра чоловікови докучае і остаточно в инший спосіб, посередно може бути шкідливою. Поліп то щось подібного до бородавки, лиш бородавка робить ся на шкірі, а поліп звичайно в носї або в горлї. Єсть то рід опуха, котрий робить ся в той спосіб, що так звана лучноткань зачинае розрастати ся десь в однім місци і розрастае ся в гору так сильно, що робить ся наросток (ґуля) котрий в споді держить ся кінчиком тіла, а коли то в носї, то він затикае ніс і утрудняе дихане, докучае, а через тиснене робить трохи й біль. Поліп то не рак; не потребуете боятися о здоровле; але все-таки треба дати ся оперувати, бо в наслідок того, що він заткае ніс, може прийти до якоїсь иншої недуги. Операция легка. Поліпа або витинають або випалюють за помочию електрики. Великого болю то не робить. Операцию ту міг би зробити який лікар в Коломиї, або коли можете приїхати до

чують у нас дуже часто, очевидно під впливом польскої мови, на „п о в і д ь“, очевидно не з якої иншої причини, як лиш з браку духа мови. Бо який єсть зміст обох тих слів або иншими словами, яке містять они в собі поняте? „Повідь“ — слово утворене від „повний“, каже нам, що ріка наповняе ся водою, і всюди робить ся повно води; тимчасом „повідь“ треба уважати за слово зложене з „по“ і „вода“, отже н. пр. „по водї“ — слова, котрі самі в собі не кажуть нічого, не творять ніякого поняття.

Подібно мае ся річ зі словом „з г р і б н и й“, котрого у нас уживають иноді замість слова „з р і б н и й“. Зрібний — значить то, що вийшло з під роботи, з роботи і длятого каже ся н. пр. „зрібне полотно“ — сире полотно, ще не вибілене. Противно слово „згрібне“ значило би хиба щось такого, що згрібае ся. Слово се перекручене очевидно чужими людьми, котрі не знали нашої мови, а дехто у нас затративши для сего слова духа мови уживае его так, як перекрутили чужі.

Слова „котюга“, ззістне найбільше з приповідки „котюзї по заслузї“ уживають иноді до прозиваня не знаючи правдивого его значіня, бо затратили для него зовсім духа мови. А прецї слово се то не якийсь окремий, спеціяльно придуманий термін до прозиваня, лиш просто инша форма слова „кіт“, утворена так само як „дїдуга“, „волоцюга“ і т. п. отже й „котюга“.

Отсих кілька примірів чей вистане, щоби показати, як хибно можна уживати деяких слів і висловів не зважаючи на духа мови, а на жаль у нас такі похибки против духа мови стрічають ся дуже часто і то не лиш в розмові, але навіть і в письмі, у людий, котрі мають претенсию грати якусь ролю в нашій літературі.

Ми вже попереду зазначили, що дух мови може й зовсім затрачувати ся. В цїлім народї він не затратить ся відразу; але поодинокі люди можуть его зовсім затратити, а то іменно тогди, коли з малку виховують ся в иншій мові а не в нашій. Таких людий у нас богато. Для них тогди кожде наше слово, хоч би они й вивчили ся нашої мови н. пр. в школї, звучить як би якесь чуже; они чують вже звуки і слова нашої мови чужим слухом і длятого она єсть для них сьмішною, видае ся їм простою і поганою. Се нічого дивного; ті люди стратили вже духа мови і тим відчужили ся, а звісно, що кождий чоловік хвалить свою мову а ганить чужу. То робить тим більше той, хто відцурав ся своєї рідної мови а пристав до чужої і став ренеґатом. Длятого не треба дивувати ся москвофілам, що они висьмівають нашу мову; они стратили еї духа, стали для неї чужими і длятого в наших словах чують все инше лиш не то що ми. Они на примір сьміють ся з нашого слова „збір“, бо не чують в нім нашого кореного слова зобрати, але зато оно нагадуе їм польске слово „zbir“ (а поправдї і не польске лиш італіяньске „sbirro“, що значить „посіпаха“). Подібно чують они в нашім слові, „р о з г а р“, не поняте того, що „розгорить ся“, але німецке слово Rosshaarr (кіньский волос). Ба в ґазеті, котра давнійше називала ся „Пролом“ а відтак „Червоная Русь“ (нинїшний „Галичанин“) висьмівано навіть назву села Дубці і порівнувано его з польским неприличним словом.

Питаємо ся тепер, яким способом і длячого можуть ті люди чути в наших словах, звуки італіяньскої, німецкої, польскої мови лиш не нашої? Се річ зовсім природна; ті люди перестали бути нашими, они стратили духа нашої мови і длятого она стала їм чужа, сьмішна і погана а яко ренеґатам і ненавистною. Для їх уха вже красше н. пр. „шляпа“ як наше „крисаня“ або „перчатка“ як наша „рукавиця“. Таким людем не треба дивувати ся але й не треба зважати на їх кпини а так само й годї їх переконувати, бо горбатого і могила не виправить. Таким людем треба лиш сказати: Відчепіть ся! і дати їм хрестик на дорогу, нехай ідуть з Богом туди, куди наставили ся. Лиш на одно треба памятати: не допускати їх до того, щоби они в розвитку нашої мови заколот робили.

Щоби же дух мови не ослабав а тим самим і наша мова не тратила своєї ваги, треба конче уважати на то, щоби: 1) не вводити до письменної і образованої мови не то вже таких слів і висловів з нарічий і говорів, котрі того духа ослабляють, але навіть і самих форм, котрі би вводили далеко ідучу зміну мови. За то треба брати з нарічий такі слова, вислови і форми, котрі би могли скріпити і збогатити образовану мову; — 2) друге треба дуже уважати на то, щоби не вводити живцем чужих слів і висловів до нашої мови, хочби лиш для жарту і сьміху.

На одно і друге у нас дуже мало уважають, а з того виходить нераз така мішанина, що аж гидко еї слухати або читати. В нарічиях і говорах знаходять ся нераз дуже красні слова, котрі мають повне право до того, щоби їх присвоїти образованій мові. Такі слова треба навіть вишукувати і жаль, що у нас так мало людий, котрі би займали ся збиранем слів з гет н. народа. В бойкскіскім говорі знаходить ся н. пр. слово „п о в н и ц я“ означаюче повну міру якогось напитку, велику склянку, щось в тім родї як м. пр. німецке „Krügel“. Длячогож би не уживати сего слова загально? В Сокальщині уживають слова „н а с т і л ь н и к“ — слово, котре віддае як не може бути красше поняте того, що Поляки називають „capama“ на стіл, або що у Німців називае ся Tischdecke. В Коломийщині уживають слів „к о с и ц і“ і „к р у ч е н и ц і“, котрі так само мають повне право до того, щоби їх уживати загально і присвоїти для образованої мови. „Косицями“ називають звичайно штучні цьвіти з паперу або пер скриптих позліткою. Замість говорити і писати „штучні цьвіти“ або „цьвіти з паперу“ можна длятого зовсім сьміло уживати слова „косиці“. То само можна сказати і о слові „крученицї“ (кручені шнурки до окраси капелюхів); слова того можна би в ширшім значіню ужити зовсім добре на означене того, що чужим словом називаємо позаменти.

Але противно, треба вистерігати ся таких слів як н. пр. „і м е н н я“, „м е н н я“ або „ме-

Львова, то Вам то зроблять на клініці безплатно. — **О. в Зб.:** Докладнійшу відповідь дамо, аж коли розвідаємо. Поки що, можемо лиш то сказати, що іспит треба робити в консерваториї. — **Ф. Ш. пропінатор:** Питання Вашого не розуміємо докладно, але то можемо лиш сказати, що дальматиньский сойм відкинув справу краевого додатку до податку від алькоголю, а що установлене того підвисшеня має зависіти від ухвали всіх соймів, то справа ся перепаде, бо вже один сойм не ухвалив. — **Далибор:** Трудне питане ставите нам. Ми Вам маємо дати раду, як Ви маєте пізнати свій ідеал? Чи то має значити, як Ви маєте собі вишукати свою будучу подругу, отже ніби то хочете, щоби ми Вам стали сватом, чи Ви би й самі собі знайшли, а хочете лиш знати, як розпізнати, що тота, котру би Ви собі вишукали, годить ся для Вас? Одно і друге нам, бачите, дуже трудно. Коли не маєте ніякого знакомства, то треба его шукати. Мусите старати ся увійти в якісь родини, де суть панни на віддаю. Коли їх не знаєте, то старайте ся познакомити ся з ними через свояків, приятелів і знакомих, але не давайте вже наперед знати, що робите конче знакомство длятого, що хочете конче женити ся. Люди і так будуть вже самі здогадувати ся, о що Вам розходить ся, коли Ви чоловік на становищи. Але може Ви їй а она Вам не подобає ся, то нащо собі і другим завід робити? Коли же би Вам сподобала ся, то старайте ся пізнати, чи можете числити на взаїмність. Маленька прислуга, маленький даруночок, н. пр. китичка цьвітів, а навіть сама Ваша присутність дасть Вам спізнати, чого можете сподівати ся. Иноді і подане руки показує щирість, хоч панни боять ся звичайно стиснути сильнійше руку того, котрий їм сподобає ся. Та й сама розмова наведе на неодно. Лиш не плетіть дурниць, розмавляйте статочно і поважно о річах розумних, а не так, як то дуже часто молоді люди роблять. Розумний і статочний мужчина панням подобає ся, а ще більше їх матерям. Але з другої сторони не старайте ся конче показувати свою висшість. Старайте ся пізнати успособлене панни, еї темперамент і еї прикмети серця, але й самі не крийте, лиш покажіть ся таким, яким єсте, бо від взаїмного пізнання себе зависить любов і згода а за тим і щастє в подружжю. Коли Ви чоловік на становищи і можете удержати жінку і родину, то не конче шукати за грішми, бо не в грошех щастє, але й не покидайте ся їх. Передовсім же старайте ся війти в честну, згідну і примірну родину. Стілько можемо Вам порадити а проче радьте вже самі собі. Коли же не маєте ніяк можности зробити знакомства, то і ми Вас нігде не поведемо, отже чекайте аж буде можність. Вам 24 літ, то ще можете заждати. Одна приповідка, що правда, каже: Не кваш ся рано встати а за молоду оженити, а друга приповідка то потверджує ще виразнійше, бо каже: Хто до трийцяти не жонат, а до сорока не богат, то й кругом дурак", але даючий Вам тоту відповідь може з власного досьвіду сказати Вам, що то неправда. — **В. Під. в Пот.:** Тота справа вже досить товкла ся по ґазетах і ми не хочемо еї на ново відгрібати. Ми переконані, що того не зробив сам кандидат, бо він занадто чоловік розумний і статочний і занадто поважає духовеньство, як щоби его так публично зневажав, а скорше годимось на Ваш погляд, що то зробив якийсь молодик, котрому ще як Ви кажете, бігають фарбовані перці по голові, або хтось може такий, що хотів того кандидата здискредитувати перед духовеньством і тим пошкодити его кандидатурі на посла до Ради державної. — **Д. в Дуб.:** Вибачте, що ще не даємо точної відповіди. Ми три рази ходили вже до фінансової дирекциї і годі застати специяліста від таких справ. Поки що можемо лиш то сказати, що скоро хочете завести фабрикацию на більші розміри і на продаж, то мусите мати концесию від ц. к. Староства. В противнім случаю будете мусіли платити кари і закажуть фабрикувати. — (Дальші відповіди пізнійше).

(Просимо присилати питання лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати ані марок, ані карт кореспонденцийних до відповідя.

но" замість „імя", „вчуння" замість „чуте" і т. п., бо они мають вже так виразну прикмету наріччя, представляють вже таку зміну мови, що не лиш стають незрозумілими для других наріччій, але ще й вводять до мови той елемент, котрий відбирає їй постійности, а задачею образованої мови єсть як-раз удержувати постійність в народній мові. Ще більше треба уникати таких слів одного наріччя, котрі в других можуть мати зовсім инше, нераз і не конче для звичайної мови приличне значіне. Уживати на примір слова „відгук" замість „відгомін" уважаємо за невідповідне. Може бути, що оно на Україні не разить нікого. Але вже само понятє слова „гукати" взагалі означає щось неприємного, чого преці о слові „гомоніти" не можна сказати; а до того ще у нас в Галичині слово „гукати ся", „відгукати ся" має й таке саме значіне, як слово „літати ся", коли бесіда о безрогах. Мова образована мусить на то все зважати.

Нічо так не ослабляє духа мови і не калічить еї чистоти як уживане живцем слів і висловів взятих з чужої мови або живцем переложених. Преці ніяка мова не мусить накручувати ся і настроювати ся до другої хоч би й не знати як образованої, бо кожда мова має свій спосіб творення слів і висловів. Для того, що Поляк каже н. пр. „trafnie powiedział" (з німецкого „treffend"), то ще не рация, щоби Русин перекладав слова „trafnie", „treffend" на „влучно" (treffen = влучити) і говорив: „він сказав влучно". Або знов таке: „Завдав ему ножем глубоку рану". По нашому „завдати" значить помочи комусь, взяти щось на плечі, а рани преці не завдає ся; по польски, правда, каже ся zadać ranę, алеж годі Русинови так говорити, коли то против духа его мови; треба сказати: зробив ему ножем глубоку рану. А инші приміри, винятi так само як і попередні з наших часописий, котрі надають тон нашому житю суспільному і політичному: За злочин рабунку поповнений (польске popełniony) на селяниві; — два противоположні кранці (польске kraniec з німецкого Grenze) Галичини; — пірвав (польске porwał) за сокиру; — нагляче внесене; — бюлетин голосить; — вийшов на щит гори; — перебіг страйку був спокійний і т. д. Таких калічень нашої мови не списав би й на воловій шкірі. І то калічать еї таки ті самі, що виступають в еї обороні. А преці „поповнити" значить по нашому: зробити, щоби щось було повне, відшкодувати; замість „кранці" каже ся у нас „кінці"; пірвати, значить по нашому пороврвати, а в повисшім значіню треба би сказати: вхопив сокиру; нагляче замість пильне; щит значить у нас не вершок, але то що польске tarcza, Schild; страйк не бігає і не перебігає, але минає; голосить значить плакати по кімсь, а бюлетини не голосять.

В розвитку письменної, образованої мови робить богато заколоту і спиняє его уживане подвійного ба й потрійного способу писаня і називаня. Так н. пр. у нас кажуть і пишуть: усиниці, гусениці, усільниці; — італійский, італіяньский (а преці Італійці, стародавний нарід не то само, що теперішні Італіянці); Анґлійці і Анґлічани, Хіна і Китай, город і огород і т. д. То робить хаос в мові і мусимо раз рішити ся і згодити ся на одно.

Наконець треба згадати ще й про творене нових слів, в чім у нас нема також ладу. Тут не розходить ся о то, щоби вковати якесь нове слово. Нових слів потреба і кожда мова творить їх, бо мусить творити. Але нові слова мусять бути так утворені, щоби не лиш своїм змістом віддавали зовсім виразно якесь понятє але й держали ся духа мови так, щоби з них в случаю потреби можна дальші слова творити. На се у нас також мало або таки й зовсім не звертає ся уваги.

Кінчимо на сім в тім переконаню, що ми тут порушили ряд гадок, котрі може обробить хтось не лиш обширнійше і основнійше але з більшим, фаховим знанем.

Рух поїздів зелізничних

важний від 1-го мая 1900, після середно-европ. год.

Зі Львова

посп. відходить	особ. відходить	
		День
	6·25	До Лавочного, Мункача, Борислава
	6·30	„ Підволочиск, Одеси, Ковови
	6·35	„ Іцкан, Букарешту, Радівців
	6·30	„ Підволочиск з Підзамча
8·30		„ Кракова, Любачева, Орлова, Відня
	8·40	„ „ Відня, Хирова, Стружа
	9·00	„ Сколього, Лавочного від $^{1}/_{7}$ до $^{15}/_{9}$.
	9·15	„ Янова
	9·25	„ Підволочиск з гол. двірця
	9·35	„ Іцкан, Сопова, Берґомету
	9·53	„ Підволочиск з Підзамча
	10·20	„ Белзця, Рави, Любачева
	11·25	„ Янова від $^{1}/_{7}$ до $^{15}/_{9}$ в неділї і сьвята
1·55		„ Підволочиск з гол. двірця
2·08		„ „ „ Підзамча
	2·15	„ Брухович від $^{7}/_{5}$ до $^{10}/_{9}$ в неділї і сьвята
2·45		„ Іцкан, Гусятина, Керешмезе
2·55		„ Кракова, Відня, Хабівки
	3·05	„ Стрия, Сколього лиш від $^{1}/_{5}$ до $^{30}/_{9}$.
	3·15	„ Янова від $^{1}/_{5}$ до $^{15}/_{9}$.
	3·20	„ Зимноводи від $^{18}/_{5}$ до $^{16}/_{9}$.
	3·26	„ Брухович „ „ „ „
	3·30	„ Ярослава
		Ніч
12·50		До Кракова, Відня, Берлина
2·30		„ Іцкан, Констанциї. Букарешту
	4·10	„ Кракова, Хирова, Короска
	7·48	„ Брухович від $^{7}/_{5}$ до $^{10}/_{9}$.
	6·10	„ Іцкан, Радовець, Кімполюнґа
	6·30	„ Кракова, Відня, Берна, Варшави а Орлова від $^{15}/_{5}$ до $^{15}/_{9}$.
	6·13	„ Янова від $^{1}/_{5}$ до $^{15}/_{9}$ в будні дни
	6·50	„ Лавочного Мункача. Хирова
	7·25	„ Сокаля, Рави рускої
	7·10	„ Тернополя з гол. двірця
	7·33	„ „ „ Підзамча
	9·12	„ Янова від $^{1}/_{5}$ до $^{15}/_{9}$ в неділї і сьвята
	10·40	„ Іцкан, Гусятина, Радовець
	10·50	„ Кракова, Відня, Івонича
	11·00	„ Підволочиск, Бродів з гол. двірця
	11·23	„ „ Грималова з Підзамча

До Львова

посп. приходить	особ. приходить	
		День
	6·10	З Кракова
	6·20	„ Черновець, Іцкан, Станиславова
	6·46	„ Брухович від $^{7}/_{5}$ до $^{10}/_{9}$.
	7·10	„ Зимноводи „ „ „ „
	7·45	„ Янова (головний дворець)
	8·05	„ Лавочного „ „
	8·00	„ Тернополя на Підзамче
	7·40	„ „ „ гол. дворець
	8·15	„ Сокаля, Рави рускої
	8·50	„ Кракова, Відня, Орлова
	11·45	„ Ярослава, Любачева
	11·55	„ Іцкан, Черновець, Станиславова
	12·55	„ Янова на гол. дворець
1·35		„ Кракова, Відня
	1·15	„ Сколього, Хирова, а з Лавочного від $^{1}/_{7}$ до $^{15}/_{9}$.
1·45		„ Іцкан, Станиславова
2·20		„ Підволочиск на Підзамче
2·35		„ „ „ гол. дворець
	5·15	„ „ „ Підзамче
	5·40	„ „ „ гол. дворець
	6·00	„ Сокаля
	5·45	„ Кракова
5 55		„ Чернівців
		Ніч
	12·05	З Сколього, Калуша, Борислава
12·20		„ Черновець, Букарешту
2·31		„ Кракова, Відня, Орлова
	3·12	„ Підволочиск на Підзамче
	3·35	„ „ „ гол. дворець
	6·20	„ Іцкан, Підвисокого, Ковови
	9.23	„ Янова від $^{1}/_{5}$ до $^{31}/_{5}$ і від $^{16}/_{9}$ до $^{30}/_{9}$ що дня, а від $^{1}/_{6}$ до $^{15}/_{9}$ в неділю і сьвята
	7·34	„ Брухович від $^{7}/_{5}$ до $^{30}/_{6}$ і від $^{16}/_{8}$ до $^{10}/_{9}$.
	8·50	„ Брухович від $^{1}/_{7}$ до $^{15}/_{8}$ що день
8·40		„ Кракова, Відня, Любачева
	8·28	„ Янова від $^{1}/_{6}$ до $^{15}/_{9}$.
	9·45	„ Кракова, Відня, Пешту, Сянока
	10·00	„ Іцкан, Ковови, Підвисокого
	10·12	„ Підволочиск, Бродів, Копичинець
	10·30	„ „ на гол. дворець
	10·15	„ Лавочного. Хирова, Пешту

ЗАМІТКА. Пора нічна числить ся від 6-ої години вечером до 5-ої години 59 мінут рано.

Бюро інформацийне ц. к. зелізниць державних при ул. Красицких ч. 5

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).